

Véronique Damoiseaux

KWALITEIT VAN DE PABO OMHOOG; EISEN VOOR INSTROMERS OOK!

VÉRONIQUE DAMOISEAUX IN GESPREK MET OPLEIDINGSMANAGER MARRY OOST

Op 23 maart 2015 kopte de *Trouw*: 'Vakkennis jonge leerkrachten zit weer in de lift'. Directeuren in het basisonderwijs stellen vast dat pas afgestudeerde juffen en meesters over meer vakkennis beschikken dan hun voorgangers, goed zijn in basisvaardigheden als orde houden, gevarieerd lesgeven en het onderwijs evalueren. En hun beheersing van rekenen en taal is verbeterd. Investerings in de pabo's lijken hun vruchten te gaan afwerpen.

Voor verschillende vakken is een kennisbasis ingevoerd, die in het derde jaar bij rekenen en taal landelijk wordt getoetst. Dat dwingt studenten ertoe om opgedane kennis te blijven onderhouden, want zonder het bewijs daarvan in de vorm van een voldoende resultaat op beide toetsen, kan een student niet afstuderen. Studenten die zover komen, hebben eerder al moeten aantonen over voldoende vaardigheden en kennis te beschikken: de entreetoetsen taal en rekenen bestaan inmiddels al flink wat jaren; de entreetoetsen voor natuur/techniek, aardrijkskunde en geschiedenis zijn daar bij gekomen. De ontwikkelingen die nu plaatsvinden, wijzen erop dat er strenger zal worden gekeken naar het instroomniveau van studenten die straks voor de klas willen staan en het verantwoordelijke beroep van leraar willen uitoefenen: de entreetoetsen voor de wereldgeoriënteerde vakken verdwijnen het komende jaar uit de opleiding. In plaats daarvan zullen havisten en mbo'ers al vóór de poort moeten

aantonen over voldoende kennis te beschikken binnen deze vakken. Want alleen als het niveau van de instroom omhoog gaat, en dus de beginsituatie van de startende student, zal ook het niveau van de pabo omhoog kunnen, is de gedachte. Hoe denkt de KPZ hier eigenlijk over?

Een gesprek met Marry Oost, opleidingsmanager voor de funderende fase en verantwoordelijk voor de instroom op de KPZ.

Krijgen we betere leraren als je voor de poort en tijdens de opleiding al deze verplichte toetsen hebt gehaald?

"Deze toetsen kunnen de kwaliteit van startende leraren verhogen. Studenten krijgen meer inzicht in deze vakgebieden en staan meer boven de stof. Van de andere kant: er komt zoveel meer kijken bij goed leraarschap. Een sterke persoonlijkheid, die kinderen kan aanzetten tot leren en onderzoeken en belangstelling weet te kweken,

Marry Oost

dat is belangrijk. Dat lukt natuurlijk niet zonder vakken-nis; als je steeds tegen kinderen moet zeggen ‘dat moet ik even opzoeken’, dan raak je je geloofwaardigheid kwijt. Maar hoeveel kennis moet je dan hebben? We willen graag nieuwsgierige studenten, die zelf ook blijven leren. Studenten die geïnteresseerd zijn in de wereld om hen heen, die zich vragen stellen. Als je in de krant leest over oorlog in Syrië en je weet niet waar dat ligt, dan zoek je dat op. We meten met deze toetsen basiskennis, geen houding. Maar door deze toetsen vallen wel de extremen weg: als kinderen in de klas tijdens een project over de Tweede Wereldoorlog vragen ‘was er dan ook een eerste’ en de student antwoordt ‘dat weet ik niet’, of als hij op de vraag ‘wie was Willem van Oranje?’ zegt ‘was dat niet die voetbaltrainer?’, dan kan dat natuurlijk niet.”

Wat houden die toelatingstoetsen eigenlijk precies in?

“Alle leerlingen uit het mbo en van de havo die naar de pabo willen, doen dit jaar digitale toelatingstoetsen voor de vakken van Wereldoriëntatie. De entreetoetsen in de pabo voor die vakken vervallen dus. De toelatingstoetsen zijn van een hoger niveau: het niveau van 3 havo. Een leerling die eindexamen in een vak heeft gedaan, is vrijgesteld van deelname aan die toets. Ook als die leerling een onvoldoende heeft op zijn eindlijst. In de praktijk betekent het dat vrijwel alle mbo-studenten een toets moeten maken voor aardrijkskunde, geschiedenis en natuur/techniek. Ze hebben in het mbo doorgaans die vakken niet meer gehad. Havisten maken één, twee of drie toetsen, afhankelijk van hun vakkenpakket. Ze mogen niet alle toetsen herkansen: één toets mag worden herkanst door middel van een digitale toets. En één toets mag worden herkanst door middel van een assessment in juli of augustus. Als je dus drie onvoldoendes hebt, mag je sowieso niet door naar de pabo. Een herkansing moet je halen om te kunnen starten, want alle gemaakte toetsen moeten met een voldoende worden afgerond.”

Heb je de toetsen ook zelf gemaakt? Wat vond je ervan?

“De proeftoetsen op www.goedvoorbereidnaardepabo.nl heb ik deels gemaakt met Joost Kieft (Opleidingsmanager voor de profilerende fase, VD). We hebben af en toe wel wat gediscussieerd over de antwoorden. We kozen niet altijd hetzelfde antwoord en waren het ook niet altijd eens met de antwoordsleutel. De toetsen op de site zijn trouwens niet valide. Maar los daarvan: ik zou er mijn hand niet voor in het vuur willen steken of ik onvoorbereid alle drie de toetsen zou halen. Die kennis is wel deels weggezaakt. Ze zijn ook heel verschillend van aard: die van geschiedenis toetst de basiskennis van het vak.

Je moet bijvoorbeeld weten wanneer de tachtigjarige oorlog heeft plaatsgevonden. De beide andere toetsen zijn meer toepassingsgericht. Je moet informatie uit tabellen en grafieken kunnen halen, kaartjes kunnen lezen.”

Wat betekent de invoer van de verplichte toetsen voor de in- en uitstroom van studenten?

“Sinds de invoering van de entreetoetsen zien we een daling van de instroom van mbo’ers; het aantal havisten in de opleiding neemt toe. Nog zo’n 40% van de startende student komt uit het mbo. Dat is overigens een heel diverse groep: sommige studenten hebben na de havo gekozen voor een mbo-opleiding. Onzekerheid kan de oorzaak daarvan zijn. Het eerste jaar blijft een selectiejaar, maar we kijken natuurlijk naar veel meer dan alleen de entreetoetsen. Tijdens dat eerste jaar maken studenten kennis met het beroep; dan blijkt of ze regie kunnen voeren over een groep, of ze leerlingen weten te enthousiasmeren, boeien en activeren, of ze echt contact kunnen maken. Ze lopen meteen veel stage. Daarnaast krijgen ze in het eerste jaar les in veel verschillende modules, alle schoolvakken. Ze moeten dus echt studeren. Bovendien moeten ze voor enkele vakken in de propedeuse een voldoende halen, omdat die vakken voorspellers zijn voor succes in de opleiding. Ze kunnen dus al vrij vlug vaststellen of dit het beroep is dat ze willen én kunnen uitoefenen. Kennis is daar één aspect van. We krijgen nu de eerste lichting studenten die bij het afstuderen ook de kennisbasis-toetsen rekenen en taal moeten halen. Sommige studenten zijn straks met alles klaar, maar hebben de rekentoets nog niet gehaald. Dat hopen we in de toekomst te voorkomen met allerlei maatregelen voor en tijdens de opleiding.”

Naast basiskennis is een leergierige, nieuwsgierige houding bij startende studenten van belang. Hoe stel je vast welke houding een aankomend student heeft?

“De emancipatorische functie van de pabo vind ik heel belangrijk: persoonsontwikkeling is van groot belang. Niet iedereen krijgt dezelfde bagage mee van thuis uit. Bij veel studenten wordt thuis geen krant gelezen, een bezoek aan het Rijksmuseum gebeurt ook lang niet overal. Je kunt dat de studenten niet kwalijk nemen. We hebben als opleiding een opvoedende functie. Je hebt tijd nodig om je als persoon te ontwikkelen. Veel studenten vinden vakken in de ZEE-lijn wel interessant. Daar wordt over kunst, cultuur, zingeving en over de ons omringende wereld nagedacht. Toch lezen studenten in de loop van de opleiding nog steeds geen kwaliteitskrant. Misschien zou je die interesse in de wereld om je heen in een intake kunnen bevragen: leerehouding, motivatie voor beroep, laten zien dat je je al in het onderwijs hebt verdiept, dat

Marry Oost en Véronique Damoiseaux

je breed geïnteresseerd bent en leest. Dat leidt echter niet tot minder studie-uitval, blijkt uit onderzoek en uit gesprekken met studenten.”

Niet iedereen hoeft die toets te maken. Deeltijdstudenten die al een hbo of universiteit hebben gedaan of leerlingen van een vwo worden ervan vrijgesteld. Toch halen sommigen van die studenten die toetsen bij de start van de opleiding ook niet meteen. Hun kennis is dan dus niet op peil, zou je zeggen. Wat vind jij van die vrijstelling?

“Het zijn kennistoetsen en er wordt verondersteld dat je met een bepaald denkniveau die kennis hebt of snel ontwikkeld. Fontys Hogescholen was het met die conclusie niet eens en heeft het besluit genomen dat ook vwo’ers, hbo’ers en wo’ers de toelatingstoetsen moeten halen. Zelf zou ik graag zien dat we afspraken maken over de eisen die we stellen aan leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs: wat vinden we bijvoorbeeld ervan dat je wordt toegelaten met een onvoldoende op je eindlijst voor deze vakken? En het is bijvoorbeeld ook vreemd dat je in plaats van een kennistoets via een assessment toegelaten kunt worden. Bij zo’n assessment kunnen vakdocenten de aankomende student bevragen op kennis van het betreffende vak. Maar hoe zo’n assessment er precies uit gaat zien, welke vragen daar dan worden gesteld, is nog onduidelijk. Het is trouwens de bedoeling dat ook de entreetoetsen van taal en rekenen op den duur van de pabo gaan verdwijnen: voorwaarde is dan dat een leerling eindexamen taal en rekenen op 3F-niveau haalt. Maar over met name de rekentoets is nu veel discussie.”

De toelatingseisen gaan omhoog. Hoe staat het intussen met de inschrijvingen?

“Tijdig de leerlingen in het Voortgezet Onderwijs informeren, is belangrijk. Dat is nu niet gebeurd: leerlingen hoorden pas vorig jaar over de toelatingseisen, ze hadden hun profielen al gekozen en mbo-opleidingen hadden er in hun aanbod ook geen rekening mee gehouden. Het verbaast ons dat er in maart toch al ruim 100 aanmeldingen waren, zelfs eerder dan vorige jaren. We hadden verwacht dat leerlingen met al die eisen wel wat anders zouden kiezen. We denken met 140 studenten te starten; dat is een optimistische schatting. Het voordeel van de hele procedure is, dat we nu geen late beslissers meer hebben, die in of na de zomervakantie nog bedenken dat de pabo misschien wel wat voor ze is. Die stroomden meestal het eerst weer uit. Maar die zijn er straks dus niet meer: ze maken die toetsen immers al ver voor ze starten, in april of juni.

In de regio’s is een groot lesaanbod, waar leerlingen aan deel kunnen nemen. Kiezen voor de pabo wordt nu een bewustere keuze, ze moeten er wat extra’s voor doen en dat past al bij de beroepshouding van de leraar. Op de lange termijn zal de status van het beroep wellicht wijzigen. Hopelijk komen er dan meer vwo’ers naar de pabo. Kijk maar naar Finland en Oostenrijk, daar is de status van het beroep hoog, de toelating zwaar, de opleiding op hoog niveau en hoewel er weinig banen zijn, willen veel leerlingen toch leraar worden.”